

Gezocht: Aïsjā, mosl., vr.

In het najaar 2000 werd de opera *Aïsjā* van het Onafhankelijk Toneel (Rotterdam) afgezegd nadat de acteurs en de muzikanten zich hadden teruggetrokken. Het project, in een regie van Gerrit Timmers, zou een van de belangrijke evenementen zijn van Rotterdam Culturele Hoofdstad 2001. De hele discussie die errond gevoerd wordt, maakt van *Aïsjā* een multiculturele casestudie.

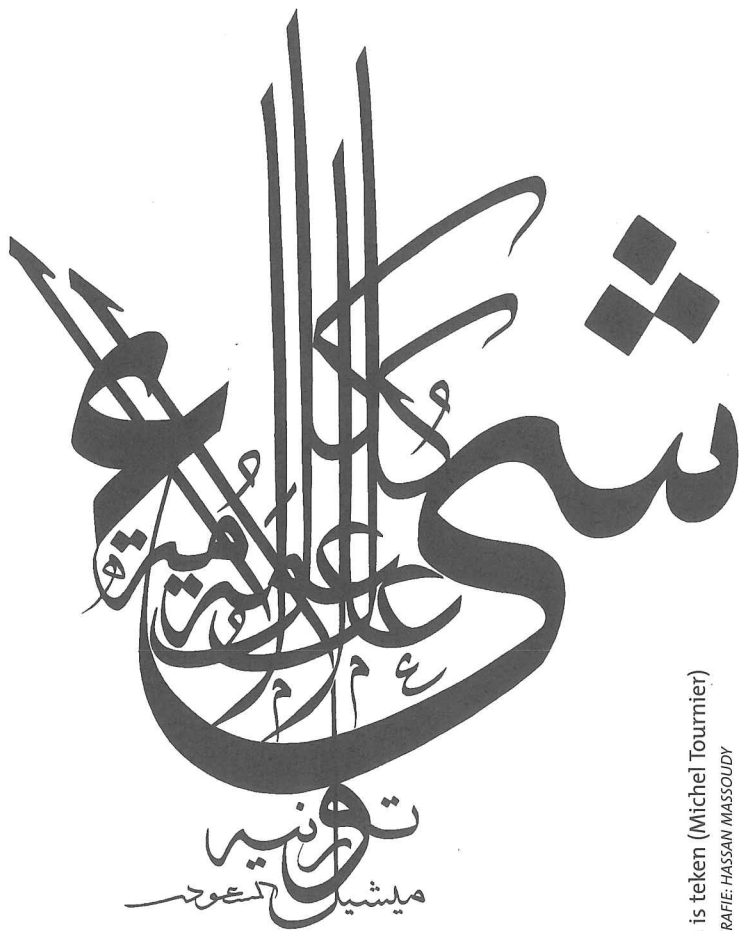
De Nederlandse Spoorwegen (NS) besloten onlangs een volledige oplage van het magazine *Rails*, dat gratis op de trein verspreid wordt, te vernietigen omwille van de 'schokkende kunstfoto's' van fotografe Margi Geerlings. Het gaat om twee met computer bewerkte foto's waarvan de eerste een jong meisje toont dat trots laat zien dat ze zelf een volwassen vrouwenborst heeft gebreid. De tweede foto toont een volwassen vrouw die een jong meisjeslichaam breid. 'Wij hebben niets tegen de kunstenares, maar de NS-directie denkt dat dit werk door sommige reizigers als aanstootgevend wordt ervaren. Het is een grensgeval, en zaken als kinderporno liggen gevoelig de laatste tijd in ons land,' aldus een NS-woordvoerder (NRC, 27/4/2001). In diezelfde krant staat een bericht over de reactie van een aantal politieke partijen uit de gemeenteraad van Zwijndrecht tegen een voorstelling van het theaterduo De Bloeiende Maagden met als titel *Vergeef ze, ze weten niet wat ze doen*, woorden die de stervende Jezus aan het kruis gesproken heeft.

Iedere gemeenschap heeft een aantal taboes: woorden, beelden, tekens waarop een verbod staat. Wie het taboe doorbreekt, overschrijdt de beschermende grens waarbinnen de gemeenschap leeft. De moderne samenleving verschilt daarin van de traditionele dat de taboegrenzen zich steeds verplaatsen. Het tonen van naakt is daar een goed voorbeeld van. De grenzen daarvan liggen nu bij het expliciet pornografische naakt (het openbaar tonen van het mannelijke lid in erectie zorgt nog steeds voor commotie) en bij het tonen van naakte kinderen. Dit laatste taboe is een vrij recent getrokken grens, maar een zeer goed bewaakte, zoals fotografe Margi Geerlings mocht ondervinden. Met de erotiek is de religie de belangrijkste bron van taboes. In de Verenigde Staten, waar de katholieke *moral majority* een grote impact heeft op het publieke debat, ontspannen zich de voorbije jaren meer dan eens agressieve confrontaties rond het werk van beeldende kunstenaars die zich religieuze symbolen toe-eigenden. Nog niet eens zo lang geleden werden bij ons Hugo Claus en Gerard Reve van heiligschennis beschuldigd.

Het doorbreken van het taboe stelt het individu tegenover de collectiviteit; het geloof, de waarden en de tradities van een gemeenschap tegenover de vrijheid van de enkeling; de rust van het bekende tegenover de angst voor het onbekende (de bestraffing door de godheid, de desintegratie van de samenleving,...). 'De overtreding is niet de ontkenning van het verbod, maar de overschrijding en de complementering ervan.' Zo omschrijft George Bataille de dialectiek die verbod en overtreding voor altijd aan elkaar kluistert.

Iconoclasme

Aïsjā werd niet afgelast omwille van een bepaalde (onjuiste, profaniserende, choquerende,...) afbeelding van de jongste vrouw van de Profeet Mohammed, maar omwille van het feit dat er über-

Alles is teken (Michel Tourmier)
KALLIGRAFIE: HASSAN MASSOUDY